

som ikke er tilstede, den ærede Rigsdagsmand for Odense Amts 2den Valgfreds (Grundtvig) i den grundlovgivende Forsamling. Det lyder saaledes: at Ingen bør drages til Ansvar for det, som han til Gavn har gjort med egne Hænder. Dette lyder meget tiltalende, og uden tvivl have ogsaa mange af de ærede Medlemmer følt sig tiltalte af Fleertallets Forslag. Jeg troer det vil være nødvendigt at gøre sig tydeligt, hvad hermed er meent, eller hvad Følgen deraf vil blive. Jeg troer først, man maa tænke sig, hvorledes Tilstanden efter Overgangsperioden vil blive, naar det foreliggende Lovudkast er traadt i Kraft; saa vil det være saaledes, at enhver Haandværksvend, naar han er 25 Aar gammel og betaler nogle Rigsdaler, kan vinde Borgerkab og da arbejde ikke blot med egne Hænder, men med ligesaa megen Medhjælp, som han vil. Men efter det ærede Udvalgs Fleertals Forslag skulde det være tilladt enhver Haandværksvend uden Hensyn til Alder og uden at erhverve Borgerkab at arbejde som han vil, og der til bruge Hustruens og Børns Hjælp; kun maatte han ikke betjene sig af Svendes og Drenges Hjælp. Ved Spørgsmaalet om Duellighedsprøver forleden kom det meget paa Tale, hvorvidt Betagelsen heraf kunde ansees for at stride imod bestaaende Interesser, og det blev dengang af det store Fleertal vedtaget, at Hensynet til de bestaaende Interesser, ikke kunde være tilstrækkeligt til at beholde Duellighedsprøverne. Her kommer ligeledes det Spørgsmaal frem, om ikke Hensynet til de bestaaende Interesser skulde være saa stærkt, at man ikke bør gaae ind paa dette Forslag. Jeg troer, den nærværende Haandværksstand, naar vi tænke os Mestrene ligeoverfor Svendene, vilde finde sig i høj Grad præjudiceret ved det, naar det efter Overgangstidens Udlob bliver tilladt enhver Svend at arbejde for egen Regning. Det er ogsaa misligt at bringe en ny Grændse ind i Lovgivningen. Saaledes som det vil blive efter Overgangstiden, er det, naar en Mand vil arbejde for Andre, nødvendigt for ham at erhverve Borgerkab. Her skulde det derimod være tilladt at arbejde for Andre, naar han blot indskrænkede sig til at arbejde med Familie. Der vil saaledes være

Spørgsmaal om en ny Grændse, om nemlig det, der er forsærdiget, er forsærdiget ved Hjælp af Andre eller ikke; men det forekommer mig at være misligt at faae denne nye Grændse ind i Lovgivningen.

Grundtvig: Ja, ved denne Lovs første Behandling yttrede jeg min Glæde over, at nu dog endelig Timen syntes at være kommen, da man vilde erkjende, hvad der aabenbar er et Retfærdigheds- og Billigheds-Krav, og tilslige vistnok maa være til det Heles Bedste, saa det dog endeligt holdt op at være en Brøde, at stræbe at ernære sig selv saa godt, som man kunde, med egne Hænders Arbejde. Jeg beklagede dengang kun, at det var udtrykt lidt mere eller lidt mindre tvetydigt i denne § 16, og, som mig syntes, endnu mere tvetydigt i Regjeringens Udkast, end det havde været i Forslaget af et æret Medlem; men nu hørte jeg i dette Dieblit, hvad jeg ogsaa med Forsbauselse forud havde opdaget, at det hverken var det ærede Medlems, og heller ikke Regjeringens Mening, at denne Frihed endnu skulde tilstaaes, men at det var deres Mening, at den gamle Uretfærdighed endnu skulde vedblive; jeg hørte, at det virkelig var det ærede Medlems Mening, ligesom han ogsaa nu lod mig høre, at det var hans Paaastand, at der vilde være megen Fare forbunden dermed, om man vilde komme til den nye Grændse — ja, hvad skulde vi sige, det retteste vil vel være at sige — til en ny Grændse i uretfærdige Forsbud mød at ernære sig paa en retfærdig Maade, om man kom til en ny Grændse, som var mindre uretfærdig. Altsaa efter det ærede Medlems Mening og maastee ogsaa efter Regjeringens Mening skulde selv det, der nu er foreslaaet af Udvalgets Fleertal, selv det, at idetmindste fra 1862 skulde det være et Menneffe tilladt at ernære sig paa en skikkelig Maade med egne Hænder, uagtet han ikke horte til noget Laug, uagtet han ikke havde forskaffet sig en Bevilling, et Næringsbeviis eller et Borgerkabsbrev, det skulde endog være farligt. Jeg hørte rigtignok ikke paa nogen Maade, at han udtrykte, hvori Faren skulde bestaae, uden blot deri, at der vilde blive en anden Grændse: som om det at indskrænke Uret-